Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(39) 2024

УДК: 378.018.8:373.3.011.3-051]:373.3.091.31:821]:37.091.31-026.15(045)

https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-5(39)-108-117

Волошина Ганна Петрівна доцент кафедри теорії початкового навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, https://orcid.org/0000- 0003- 1039- 6056.

Роєнко Людмила Миколаївна доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 20300, м. Умань, https://orcid.org/0000-0002-3370-0770

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ КРЕАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Анотація. У статті порушується важлива проблема – підготовка майбутнього вчителя до застосування креативних технологій у процесі формування навичок виразного читання молодших школярів на уроках літературного читання. Здійснено теоретичний аналіз базових понять: «креативність», «креативний вчитель», «креативна технологія». Доведено, що саме означеній проблемі на уроках читання приділяється мало уваги. Обґрунтовано доцільність, необхідність використання виокремлених креативних методичних прийомів, які сприяють формуванню й розвитку навички виразного читання, розвивають інтерес до читання. Доведено, що ключовою фігурою в освітньому процесі є вчитель і саме від нього залежить, чи зможуть школярі креативно підходити до аналізу художніх текстів і через власне виразне читання з допомогою мовних і позамовних засобів сприймати художні тексти, усвідомлювати їх зміст, передавати його ідею. Доведено, як стан емоційного розвитку школярів впливає на сприймання, розуміння і продукування текстів різних жанрів. Актуалізовано необхідність цілеспрямованої роботи з формування готовності вчителя до означеної діяльності.

Розглянуто погляди вітчизняних вчених стосовно використання креативних технологій навчання школярів та їхнє тлумачення базових понять дослідження.

Проаналізовано тексти підручника «Українська мова та читання. 3 клас» стосовно використання креативних технологій навчання у процесі аналізу текстів різних жанрів. Дібрано конкретні прийоми до текстів, які допоможуть сформувати у молодших школярів творче ставлення до різних жанрів,

використовувати їх не тільки у процесі аналізу текстів, а й застосовувати власні креативні завдання, власну творчу свободу в процесі індивідуальної, групової та колективної роботи.

Ключові слова: креативність, креативна технологія, креативний вчитель, креативне мислення, молодші школярі, літературне читання, виразне читання, прийоми, емоційний розвиток, готовність учителя, професійна підготовка.

Voloshyna Hanna Petrivna PhD, Associate Professor of, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University. Uman, https://orcid.org/0000-0003-1039- 6056.

Roienko Liudmyla Mykolaivna Ph.D.(Pedagogics), Associate Professorof Professional Techniquesand Innovative Technologies in Elementary School Chair, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, https://orcid.org/0000-0002-3370-0770

PRIMARY SCHOOL TEACHER PREPARATION FOR THE APPLICATION OF CREATIVE TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TEACHING EXPRESS READING IN THE LESSONS OF LITERARY READING

Abstract. The article addresses an important issue – preparing future teachers for the application of creative technologies in the process of developing expressive reading skills among younger students during literature reading lessons. A theoretical analysis of the basic concepts: "creativity," "creative teacher," "creative technology" has been conducted. It is proven that this particular problem receives little attention during reading lessons. The appropriateness and necessity of using selected creative methodological approaches that contribute to the formation and development of expressive reading skills and develop an interest in reading have been substantiated. It is proven that the teacher is the key figure in the educational process and it depends on them whether students can creatively approach the analysis of literary texts and, through their own expressive reading with the help of linguistic and extralinguistic means, perceive artistic texts, understand their content, and convey their idea. It is demonstrated how the state of students' emotional development affects the perception, understanding, and production of texts of various genres. The need for targeted work on forming the teacher's readiness for the specified activity has been actualized.

The views of domestic scientists regarding the use of creative teaching technologies for students and their interpretation of the basic concepts of research have been considered.

Texts from the textbook "Ukrainian Language and Reading. 3rd Grade" have been analyzed concerning the use of creative teaching technologies in the process of

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(39) 2024

analyzing texts of various genres. Specific techniques have been selected for the texts, which will help form a creative attitude among younger students towards different genres, use them not only in the process of text analysis but also apply their own creative tasks, their own creative freedom in the process of individual, group, and collective work.

Keywords: creativity, creative technology, creative teacher, creative thinking, younger students, literary reading, expressive reading, techniques, emotional development, teacher readiness, professional training.

Постановка проблеми. На уроках читання серед багатьох завдань ставиться і завдання навчити дітей переживати ті чи інші почуття, що викликаються різними діями і вчинками, власними й чужими, оцінювати їх, виходячи із засвоєних уявлень і понять про моральні норми. Сам твір тільки орієнтує вчителя на емоційний розвиток дітей. У цьому контексті від учителя, від методів і прийомів, які він використовує, багато в чому буде залежати й те, які почуття виникнуть у школярів при роботі над твором, як вони зможуть з допомогою мовних і позамовних засобів передати власне ставлення до того, про що прочитали. Застосування креативних технологій у процесі навчання виразному читанню якнайкраще сприятиме розвитку здатності молодшого школяра до творчого нестандартного мислення, а відтак – у подальшому житті вміння ефективно розв'язувати складні проблеми власної життєдіяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Проблемою розвитку креативності особистості займаються сучасні вітчизняні вчені: О.Є. Антонова, І.В.Гриненко, О.М.Дунаєва, І.В.Подорожна, В.А Фрицюк, І.Ю.Шахіна та інші. Вони розглядають креативність як основу, що сприяє розвитку творчої активності, творчої самореалізації, яка спонукатиме особистість до самоствердження. Ними розробляються педагогічні умови розвитку креативності майбутніх учителів, формування педагогічної креативності засобами різних навчальних предметів.

І саме початкова школа покликана закласти підвалини розвитку творчого потенціалу особистості засобами всіх предметів, які вивчаються.

Мета статті – теоретично обґрунтувати чинники, які сприяють формуванню готовності майбутнього вчителя початкових класів до розвитку креативного мислення учнів; упровадження креативних технологій у процесі навчання виразного читання на уроках літературного читання у початковій школі.

Виклад основного матеріалу. Формування навичок читання це досить складний і довготривалий процес, який тісно пов'язаний із формуванням умінь працювати з текстом. У цьому сенсі важливого значення набуває процес формування саме навички виразного читання, оскільки у процесі її формування й розвитку учитель матиме можливість не лише розвивати емоційну сферу школяра, а й сприятиме розвитку активності й нестандартності мислення,

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(39) 2024

здатності відстоювати власну точну зору, бути незалежним, виявляти небайдуже ставлення до навколишньої дійсності. .

Готуючи майбутніх учителів до використання креативних технологій навчання, зокрема у процесі навчання виразного читання, маємо спочатку визначити базові поняття, які торкаються дослідження: «Педагогічна технологія – це системний метод створення, застосування усього процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів в їх взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію форм навчання (ЮНЕСКО)» [3].

Існують різні погляди українських учених щодо визначення поняття «креативність», «креативний вчитель». Креативність вченими розглядається духовна здібність культурної особистості створювати новий продукт. Така особистість мотивована на успіх стосовно власної творчої діяльності.

Отже, креативність є характерною ознакою творчої особистості, яка здатна реалізовувати свій творчий потенціал з власної ініціативи. Вона також спроможна вибирати для цього відповідні засоби. З іншого боку – креативність – це передумова і фундамент для будь-якої творчої діяльності.

Щоб виховати креативну особистість, необхідно створити необхідні психолого-педагогічні умови, для забезпечення успіху дитини у власній творчій діяльності. Виховати таку особистість зможе тільки вчитель, який сам є креативною особистістю. «Викликом сьогодення є формування покоління педагогів нової генерації, здатних до навчання креативних дітей. Розвиток креативності кожного вчителя призводить до відчутного підвищення якості навчання й виховання, тобто до зростання професійної майстерності» [1]. «Креативний вчитель – це вчитель, який має власний стиль викладання, який формується під впливом як внутрішніх (попередніх знань, досвіду, професійних якостей), так і зовнішніх чинників (нормативних засад професійної діяльності, необхідності постійного підвищення кваліфікації). Чим вищою є креативність учителя, тим більше шансів для розвитку творчого потенціалу його учнів: тільки креативний учитель, здатний подолати шаблон і формальність у навчанні, спроможний творчо підходити до навчання сучасних дітей та розвивати їхні креативні здібності» [4].

Отже, виховуючи креативну особистість необхідно розвивати в неї гнучкість, активність, нестандартність мислення, творчу уяву, небайдужість, бажання створювати щось нове, оригінальне; здатність відстоювати власну думку, поважати думки інших; здатність сумніватися у власних рішеннях і діях, але найголовніше, чого має прагнути учитель – це навчити дитину отримувати задоволення від результату й самого творчого процесу.

І саме під час навчання виразного читання учень має передати ідею художнього твору, своє ставлення до того, про що читає, тобто, знайти в усному мовленні засіб, за допомогою якого можна правдиво, точно, відповідно до задуму письменника передати ідеї і почуття, які вкладені у твір.

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(39) 2024

Уже під час повторного читання учителю доцільно застосовувати такі завдання: «Читай текст так, щоб слухачі зрозуміли, яким був кожен із персонажів, на чийому ти боці»; «Знайди в тексті головні слова, виділи їх при читанні»; «Вибери з тексту уривок, який найбільше сподобався. Які рядки звучать сумно, які радісно»; «Подумай, як при читанні ти будеш передавати своє ставлення до персонажа? Чому ти так вирішив? Передай за допомогою зміни голосу зміну настрою персонажа»; «Постарайся при читанні твору передати живу інтонацію розмови» тощо [2].

Одноманітні оцінні судження вчителя стосовно виразності дітей: (добре, молодець, читав виразно) – це той стандартний набір фраз, який широко застосовують у шкільній практиці, але який приносить мало користі школярам. Не випадково, виконуючи завдання виразно прочитати текст, школярі часто вбачають його у більш голосній вимові слів, разом з тим читання їхнє монотонне, в уповільненому темпі. Дуже рідко звучать на уроці запитання, що стимулюють роботу всіх школярів, активізують думку, уяву, наприклад; «Чи уявив учень те, про що читав?» «Чи старався передати нам думки автора (тривогу, смуток, радість, напругу тощо)».

Засобом, за допомогою якого можна якнайкраще передати все це, є інтонація. Інтонація – сукупність елементів мови, що звучить, найголовніші з яких логічний наголос, темп і ритм мови, паузи, підвищення та пониження наголосу. Ці елементи взаємодіють, підтримують одне одного і всі разом обумовлюються змістом твору, його ідейно-емоційним спрямуванням, а також завданнями, які в даний конкретний момент поставлені перед читачем.

У методичній літературі як важливі умови опанування школярами основами виразної мови визначають: 1) уміння розподілити своє дихання у процесі мовлення; 2) опанування навичок правильної артикуляції кожного звука й чіткою дикцією; 3) опанування нормами літературної вимови. Звичайно, ці умови важливі не тільки для розвитку навички виразного читання, але й в цілому для виразного мовлення.

Для того, щоб навчити правильно використовувати голос, учителю необхідно знати, що він характеризується такими особливостями: *силою, висотою, тривалістю (темпом), звуковим забарвленням (тембром)*. Сам зміст твору, ідея, задум автора потребують емоційного відтворення. Один текст вимагає м'якого, ліричного настрою, інший – патетичного звучання, третій – спокійної, розміреної передачі думок. Часто в одному й тому ж творі поєднуються різні види інтонації. Це особливо притаманне читанню ліричних творів. Навчання виразного читання включає і знайомство з паузами.

Отже, навчаючи виразного читання, ми насамперед виясняємо, як учні зрозуміли текст, ставлення автора до дійових осіб, а також власне їхнє ставлення до подій, про які розповідається.

Підготовка до виразного читання – це насамперед процес пошуку правильної інтонації тексту, тобто, пошук потрібного темпу, тембру, сили

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(39) 2024

голосу. Це процес творчий, оскільки інтонація народжується не на основі простих логічних міркувань, а на основі глибокого проникнення у зміст тексту, і яскравої уяви цього змісту тексту у читача. «Тільки знаючи мету твору й образно уявляючи зміст, читач може захопити слухачів тими подіями, про які йде мова, викликати у них співпереживання цих подій. Цього можливо домогтися при глибокому проникненні у підтекст художнього твору» [2].

Зберігаючи тематичний принцип вивчення, варто внести корективи в систему роботи над ними. У процесі підготовки до уроків читання вчитель повинен вивчити підтекст тих творів, що вивчаються, а не тільки визначити їх головну думку. Але навіть така робота не під силу вчителям, особливо початківцям. Для того, щоб займатися цим, педагог насамперед повинен знати, що таке підтекст, уміти виявляти його в конкретному художньому творі, розкривати його у процесі читання і вивчати, не вживаючи самого терміна «підтекст». Простіше кажучи, працювати над підтекстом на уроках читання – це значить глибше вивчати художній твір.

Проникаючи у підтекст, ми безпосередньо торкаємось до живого, безмежного у своєму об'ємі змісту художнього образу, вступаємо з ним у безпосередній контакт, визволяємося від готових думок, суджень, оцінок. Тут ми самі можемо побачити те, що зображено у творі: картини, події, людей, їх стосунки, подібно до того, як ми бачимо і відчуваємо навколишній світ. Ми самі можемо бачити й замислюватися над тим, що відкривається нам у художньому творі. Тільки за цієї умови виникає естетична реакція, яка необхідна для сприймання і розуміння художньої літератури як твору мистецтва.

Школярів початкових класів також треба включати в посильну роботу для освоєння підтексту, оскільки він існує в художньому творі. Інша справа, як його розкривати.

Як же їх «вводити» у підтекст? Найкраще тут використовувати виразне читання вчителя. І якщо читання перетворюється в дію, стає актом співпереживання, актом передачі своїх думок і почуттів, то слухаючи його, діти будуть бурхливо реагувати на це. Досвід роботи переконує в тому, що виразне читання – один із найефективніших способів розкриття підтекстового змісту художнього твору, впливу його на школярів. Виразне читання вчителя відкриває дітям вікно у той світ, що знаходиться за словами тексту, у світ прекрасного.

Вивчення глибинних пластів твору збагачує його; підтекст служить джерелом, що збуджує думки й почуття, з нього вчитель бере моральні й естетичні емоції. Саме за такої організації роботи відбувається процес співпереживання.

«Міра виразності слова вчителя, впливу його на школярів знаходиться у прямій залежності від міри засвоєння ним підтексту. Коли вчитель читає на уроці, він віддає набуте у процесі попередньої роботи над собою у процесі підготовки до уроку читання» [2].

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(39) 2024

Що можна запропонувати вчителю при підготовці до виразного читання? Насамперед це має бути систематична підготовка, спрямована на удосконалення власного мовлення: вправи з техніки мовлення: дихання, дикція, голос, використання досвіду майстрів художнього слова, використання запису на уроках читання, запис власного читання з наступним його прослуховуванням і аналізом. Важливе значення має і використання позамовних засобів: міміки, інтонації (постійне звертання до дітей), жестів, власні переживання разом зі школярами.

Справжня виразність полягає в умінні передати те, про що думав і що відчував автор. За спокійним, неголосним, повільним читанням повинна бути прихована глибина, й тоді таке читання викликатиме у слухачів переживання. Живе слово вчителя може заставити радіти й сумувати, пробуджувати любов і ненависть, високі моральні й духовні злети. А без постійного показу виразної мови важко навчати дітей цьому мистецтву. Однак, в учнів початкових класів власного досвіду виражати свої емоції ще немає, то елементи копіювання вчителя, уподібнення йому, звичайно, будуть притаманні учням.

Хоч це можливо лише на перших стадіях навчання. Далі вони проходять складний шлях до власної майстерності.

Навчаючи учнів виразно читати на другому етапі, ми повинні великого значення надавати інтонації. Вона складається з таких компонентів, які відпрацьовуються кожен окремо: сила голосу (тихо – тихіше – ще тихіше; голосно – голосніше); висота тону (вимовте правильно: Так. Так? І ви помітите, як підвищився тон у запитальному «так?». А якщо хочете висловити подив, голос треба підвищити ще; темп мовлення (швидше – ще швидше; повільно – ще повільніше); паузування (членування тексту на смислові відрізки); тембр голосу (забарвлення його почуттями радощів, страху, прикрощів, суму, ніжності, неприязні, відчаю, урочистості тощо)».

Інтонування твору залежить також від пауз і логічного наголосу. На нього слід спиратися, розвиваючи навички уміло інтонувати текст. Насамперед школярів треба навчити читати розділові знаки. Вони вказують, з якою інтонацією (розповідною, запитальною, окличною) читати, окрім того, вказують на паузу та допомагають зорієнтуватися, з якою метою вжите речення.

Однак, вироблення умінь інтонувати запитання – відповіді лише частина процесу набуття навичок «читати» розділові знаки. Паралельно з цим, треба вчити передавати емоції і настрої персонажів твору. Адже у кожному творі є рядки, у яких відбивається радість чи печаль, смуток чи горе, захоплення чи неприязнь.

Ефективне формування навички виразного читання неможливе без розвитку уміння ставити логічний наголос. Як правило, в усному чи писемному мовленні ми вживаємо слова, словосполучення, а інколи й цілі речення, які є логічними й емоційними центрами і які повинні бути якось

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(39) 2024

виділені, інакше смисл того, про що говоримо й читаємо, може бути незрозумілий або зрозумілий неправильно.

Насамперед необхідно навчити дітей чути (в усному мовленні) й знаходити в писемному головне слово в запитанні, а також підкреслювати голосом важливі слова при відповіді-читанні на поставлене запитання.

Наступним напрямом у роботі над логічним наголосом є навчання школярів у результаті аналізу тексту виділенню за допомогою голосу важливих слів, словосполучень, речень, які розкривають тему твору.

Розглянемо, наприклад, які креативні прийоми варто використати у процесі навчання виразного читання при аналізі оповідання В.Сухомлинського «Сонячний день узимку» [6, с. 61]. Методичний апарат підручника пропонує виконати лише одне творче завдання – уявити, яку дивовижну картину побачила дівчинка.

Уже під час першого читання вчителю варто вчителю показати школярам, як необхідно прочитати уривок, де автор описує дивовижну картину, тобто показати власне емоційне сприйняття, оскільки молодші школярі ще не мають власного досвіду, необхідного для передавання емоцій захоплення.

Творчі завдання, які має сформулювати вчитель, можуть бути такі:

1. Уявіть картину, де дерева стоять у білому інеї. Які почуття виникли у вас, коли ви уявили таку картину? (захоплення, ніжність). Спробуйте це передати. Який буде тембр вашого голосу, темп, сила? Звертаємо увагу школярів на те, що для того, щоб передати захоплення не обов'язково використовувати силу голосу. Тут варто сказати тихим голосом, повільно, щоб інші зрозуміли ваші емоції, тембр має бути низьким. Адже тільки голос, що йде з грудей, найкраще передає наші почуття.

2. Уявіть, що ви підійшли до верби й легенько доторкнулися до гілочки. Що відбулося? Що ви відчули, коли на вас посипалися сніжинки? (легенький холод, захоплення, ніжність, чарівність, наче увійшли в казку). Спробуйте передати це, щоб ми могли повірити в те, що ви відчули. З якою інтонацією ви прочитаєте ці рядки? Яким буде темп, сила голосу, паузи? (Фразу «Доторкнулася до гілочки – і на мене посипалися легенькі пушинки» – потрібно прочитати у прискореному темпі, щоб передати несподіваність. А читаючи наступне речення, варто сказати це впевненим голосом. Адже ви боїтеся порушити те казкове видіння, яке виникло у вашій уяві).

3. А чи доводилося вам, буваючи взимку в парку, підгодовувати синичок? Що ви відчували, коли синичка прилітала й починала клювати щось з вашої долоньки? (це була несподіванка, невимовна радість і захоплення, єднання з природою). Спробуйте передати це. Яким буде ваш голос? (ніжним, тихим) Темп? (повільним, наче я боявся, що синичка злякається і полетить).

4.Спробуйте передати своє звертання до синички, попросіть, щоб вона не порушила цю казкову красу. Яким буде ваш голос? (дуже тихим, але щоб вона почула, а сніжинки від сильного звуку не почали осипатися).

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(39) 2024

5.А як відповіла синичка? Що прозвучало в її словах? (голос був тихим, темп повільним, а в словах прозвучала мудрість, адже синичка скрізь літала й дуже багато бачила).

6.Чи розчарували вас слова синички? Чому? (не розчарували, адже ми зрозуміли, що кожна пора року чарівна й красива по-своєму. А якщо ми будемо захоплюватися лише зимовими пейзажами, то можемо не помітити краси й чарівності інших пір року).

7. А для чого дівчинка намалювала цю картину? (вона хотіла закарбувати її в пам'яті). Як ми про це прочитаємо? (інтонація буде радісною, темп прискореним, щоб у пам'яті не стерлася побачена картина, не зникли відчуття й емоції).

8. Спробуйте й ви зараз намалювати картину, яку уявили, аналізуючи твір, тільки не пензликом, а словами. Можете використовувати слова з оповідання. спробуйте передати ті емоції, які у вас виникли.

Далі варто організувати конкурс на краще читання оповідання.

Висновки.

У статті обґрунтовано основні напрями роботи у підготовці майбутнього вчителя початкової школи до використання креативних технологій у процесі навчання виразного читання. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці системи креативних завдань у процесі розвитку навички швидкого читання.

Література:

1. Баранова Н.П. Тренінги для вчителів із педагогічної майстерності. Харків: Основа, 2011. 159 с.

2. Волошина Г.П. Особливості уроків читання та літературознавча пропедевтика у початковій школі. Умань: ПП. Жовтий, 2011, 120 с.

3. Гончаренко С.У. Технологія навчання. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997 С.331.

4. Павленко В.В. Креативність учителя як чинник розвитку педагогічної творчості. Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти : збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В.Є. Литньова, Н.Є. Колесник, Т.В. Наумчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. С. 145-150.

5. Пелошок Е., Шевчук Т. Особливості аналізу художнього твору на уроках читання у 3-4 класах. *Початкова школа.* 2002. № 12. С. 16-18.

6. Савченко О. Я. Українська мова та читання: Підручник для 3 класу ЗЗСО. (у 2-х частинах) : Частина 2. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 160 с.

References:

1. Baranova, N.P. (2011). *Treningi dlja vchiteliv iz pedagogichnoї majsternosti [Trainings for teachers on pedagogical skills].* Xarkiv: Osnova [in Ukrainian].

2. Voloshina, G.P. (2011). *Osoblivosti urokiv chitannja ta literaturoznavcha propedevtika u pochatkovij shkoli [Peculiarities of reading lessons and literary propaedeutics in primary school].* Uman': PP. Zhovtij [in Ukrainian].

3. Goncharenko, S.U. (1997). *Tehnologija navchannja. Ukraïns'kij pedagogichnij slovnik [Learning technology. Ukrainian pedagogical dictionary*]. Kiïv: Libid' [in Ukrainian].

4. Pavlenko, V.V. (2015). *Kreativnist' uchitelja jak chinnik rozvitku pedagogichnoï tvorchosti. Formuvannja didaktichnoï kompetentnosti pedagogiv doshkil'noï ta pochatkovoï osviti [Teacher creativity as a factor in the development of pedagogical creativity. Formation of didactic competence of teachers of preschool and primary education*]. Zhitomir: Vid-vo ZhDU im. I.Franka [in Ukrainian].

5. Peloshok, E., Shevchuk, T. (2002). Osoblivosti analizu hudozhn'ogo tvoru na urokah chitannja u 3-4 klasah [Peculiarities of the analysis of an artistic work in reading lessons in grades 3-4]. *Pochatkova shkola - Elementary School*, 12, 16-18 [in Ukrainian].

6. Savchenko, O. Ja. (2020). *Ukraïns'ka mova ta chitannja [Ukrainian language and reading]*. (vol. 1-2). Kiïv : UOVC «Orion» [in Ukrainian].